

Sebastiana Kneipa (1821–1897) darbu izdevumi Latvijā un to nozīme izpratnes veidošanā par veselības veicināšanu

Edīte Bērziņa

Rīgas Stradiņa universitāte, Medicīnas vēstures institūts, Latvija

Ievads. Vācu garīdznieka Sebastiana Kneipa (1821–1897) uz personīgo pieredzi balstītie darbi par ūdensdziedniecību 19. gadsimta beigās un 20. gadsimta sākumā ieguva plašu popularitāti visā Eiropā. Latvijā pirmo reizi Sebastiana Kneipa grāmata “Mana ūdensdziedniecība, vairāk kā 40 gadus izmēģināta un slimību dziedināšanai un veselības uzturēšanai sarakstīta” izdota 1899. gadā Jelgavā.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Izzināt Sebastiana Kneipa grāmatu popularitātes iemeslus un to lomu iedzīvotāju izpratnes veidošanā par veselības veicināšanas pasākumu nozīmi. Darbā izmantota vēsturiski salīdzinošā metode.

Rezultāti. Latvijas bibliotēkās tika atrasti astoņi Sebastiana Kneipa darbu izdevumi latviešu valodā, kā arī Latvijā izdoti grāmatu tulkojumi igauņu un lietuviešu valodā. No šiem izdevumiem septiņi izdoti laika posmā no 1899. gada līdz 1925. gadam, bet astotais izdevums – 2011. gadā. Par šo grāmatu popularitāti liecina arī tas, ka Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja krājumā un bibliotēkā ir nonākušas 14 Sebastiana Kneipa grāmatas, kas uzskatītas par noderīgām un vērtīgām un nav vienkārši izmestas kā daudzi citi novecojuši izdevumi. Vienu no šīm grāmatām muzejs saņēma dāvinājumā no ASV dzīvojoša latviešu emigranta. Sebastiana Kneipa grāmatu latviešu ģimene bija paņēmusi līdzi, dodoties emigrācijā. Savukārt kāda lauku iedzīvotāja muzejam nodeva lielu fajansa bļodu, kura tikusi izmantota kāju un roku ūdens procedūrām pēc Kneipa metodes. Arī rakstnieks Rūdolfs Blaumanis (1863–1908) praktizējis Kneipa popularizētās ūdensdziedniecības procedūras.

Latvijas teritorijā 19. gadsimta beigās un 20. gadsimta sākumā iedzīvotājiem, it īpaši trūcīgajiem, ārstu pieejamība bija visai ierobežota, tāpēc līdzīga satura grāmatas bija visai populāras. Ne vienmēr to autori spēja aprakstus veidot vienkāršajiem cilvēkiem saprotamā valodā, kas nereti vērojams arī mūsdienās. Sebastians Kneips, studējot teoloģiju, bija apguvis retoriku un lieliski spēja to likt lietā, izklāstot savu pieredzi un zināšanas. Viņa grāmatās detalizēti aprakstītās ūdensdziedniecības procedūras un slimību ārstēšanas paņēmieni izklāstīti viegli saprotamā un saistošā formā atbilstoši 19. gadsimta atziņām. Apraksti, papildināti ar personīgiem novērojumiem, gadījumiem “iz dzīves” un trāpīgiem salīdzinājumiem, līdzinājās īsiem stāstiem daiļliteratūras žanrā. Uzsvērts tika arī tas, ka ieteiktajām procedūrām nav nepieciešami gandrīz nekādi izdevumi, vien paša cilvēka apņēmība tās veikt. Savos darbos Sebastians Kneips īpaši akcentēja tīrības un kustību nozīmi slimību dziedināšanas procesā, kā arī individuālu pieeju katram slimības gadījumam. Ūdensdziedniecības procedūrās tika ieteikta saudzīga pieeja, pakāpeniski paildzinot procedūru ilgumu un pazeminot ūdens temperatūru, lai tās nekļūtu par biedējošām mocībām. Sebastians Kneips uzsvēra dzīvesveida nozīmi veselības saglabāšanā, ievērojot mērenību it visā. Visai interesantas atziņas tiek paustas par ūdens dzeršanu – dzert tad, kad slāpst, un tik daudz, cik jūt nepieciešamību. Kritiski vērtēta tolaik vēl joprojām veiktā asins nolaišanas procedūra un par modes lietu kļuvusi ārstēšanās kūrortos.

Secinājumi. Sebastiana Kneipa grāmatu popularitāte pamatojās uz vēstījuma pārliecinošo, viegli uztveramo un saistošo formu, kā arī uz ilggadīgā personīgā pieredzē balstītiem veselības veicināšanas un dziedināšanas rezultātiem. Tas izskaidro līdzīgu publikāciju popularitāti arī mūsdienās.